

Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь народны ансамбль танца "Лявоніха"

Беларусь — мая песня

KULTURA-INFO.BY

Рэспубліканскі этап фестывалю "Беларусь — мая песня" стартуе сёння ў сталіцы. З 2 лютага па 19 чэрвеня у Палацы Рэспублікі адбудзецца сем гала-канцэртаў: свае таленты пакажуць усе вобласці і горад Мінск. Найлепшыя прафесійныя і аматарскія калектывы, салісты прадставяць вакальнае, харэаграфічнае, цыркавое мастацтва. Першымі на сцэну выйдуць артысты Віцебшчыны.

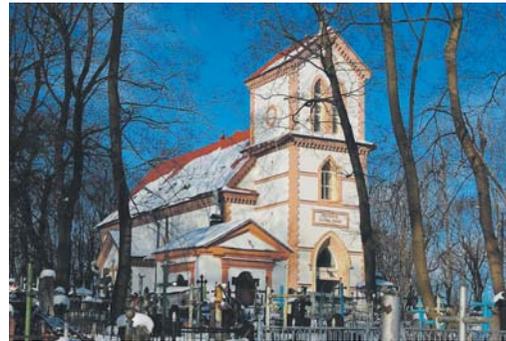
Працяг тэмы — на стар. 3, 8

(Праця. Пачатак у "К" № 4 ад 26.01.2024 г.)

Стан будынкаў Траецкага прадмесця ў Мінску да і пасля рэстаўрацыі, 1980-я і 2000-я гады

Касцёл на мінскіх Кальварыйскіх могілках, рэстаўраваны ў 1980-х

гісторыка-культурнай спадчыны, асноўныя напрамкі дзяржаўнай палітыкі ў гэтай галіне.

НОВАЎВЯДЗЕННІ І РЭАРГАНІЗАЦЫІ

Таксама быў замачаваны парадак надання гістарычным аб'ектам і правам чалавечай творчасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, 25 квітняў ацэбу. Атрымаў 20 закона 1992 года, якім у тым ліку і помнікам гісторыі і культуры, прынятым ў ўсталяваным парадку пад ахову дзяржавы да 1 студзеня 1993 года".

НА ПАРОЗЕ НОВАГА ВЕКУ

У 2001-м Камітэт па рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў быў аб'яднаны з Камітэтам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны. У адпаведнасці з палпунктам 5.5 Палажэння Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Згодна з пастановай Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь № 1941-XII ад 13 лістапада 1992 года "Аб увядзенні ў дзеянне Закона Рэспублікі Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны»" Закон Рэспублікі Беларусь "Аб ахове і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры" цалкам губляў сілу з 1 мая 1993 года. Аднаасова пастанова прадпісвала: да таго, як заканадаўства і ведамасныя нарматывы акты не будуць прыведзены ў адпаведнасць з законам "Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны", прымяняцца дзейнае заканадаўства і ведамасныя нарматывы акты ў частцы, у якой яны не супярэчаюць гэтым законам. У 1994-м пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Галоўнае ўпраўленне па рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў гісторыі і культуры пры Саеве Міністраў Беларусі рэарганізавана ў Камітэт па рэстаўрацыі і кансервацыі помнікаў гісторыі і культуры пры Міністэрстве культуры.

Закон Рэспублікі Беларусь № 179-3 ад 7 ліпеня 1998 года "Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны»" Дзяржаўная інспекцыя была ператворана ў Камітэт па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры. У адпаведнасці з пунктам 5 статута гэтага камітэта, зацверджанага пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь № 1590 ад 16 кастрычніка 1998 года, рада і камітэт прымае рашэнні аб наданні (або адмове ў наданні) статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці "імянова выяўленым або вывучаным матэрыяльным аб'ектам, прадметам або нематэрыяльным правам творчасці чалавечага ў тым ліку і помнікам гісторыі і культуры, прынятым ў усталяваным парадку пад ахову дзяржавы да 1 студзеня 1993 года)".

Сто гадоў на варце спадчыны

Як развівалася беларуская сістэма аховы помнікаў?

У 2023-м споўнілася 30 гадоў з даты стварэння Дзяржаўнага спіса гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, але агулам сістэма ўліку і аховы аб'ектаў нацыянальнай спадчыны нашай краіны існуе больш за век. У мінулым нумары мы прыгадалі этапы развіцця гэтай сферы ў 1920–1970-х. Аб наступных веках яе становлення распавядае Генадзі Ходар, кансультант у праграме па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

ВЫЗНАЧЭННЕ ПРАБЛЕМЫ

У рамках выканання новага закона на пасяджэнні Савета Міністраў БССР у 1980 годзе абмяркоўваліся меры па паліпшэнні аховы, рэстаўрацыі і выкарыстання помнікаў гісторыі і культуры ў нашай краіне. У пастанове, прынятай па гэтым пытанні, Савет Міністраў адзначаў, што ў праектах генеральных планаў гарадоў і других населеных пунктаў не заўважылі ўлічвалася роля помнікаў, прапагандавалася руінаванне будынкаў, якія маюць гістарычную і культурную каштоўнасць, недаацэньваліся іх прыродна-ландшафтнае асяроддзе, слаба вялася работа па захаванні і рэгенерцыі збудаванняў старажытных цэнтраў такіх гарадоў, як Гродна, Навагрудак, Нясвіж, Полацк і іншыя.

У развіцці саюзага заканадаўства пастановай Савета Міністраў СССР № 865 ад 16 жніўня 1982 года было зацверджана Палажэнне аб ахове і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры. Загэд Міністэрства культуры СССР № 604 ад 29 кастрычніка 1982 года "Аб некаторых пытаннях, звязаных з выкананнем пастановы Савета Міністраў СССР «Аб зацвярджэнні Палажэння аб ахове і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры»" давеў да ведама саюзных міністэрстваў, што неурохомыя помнікі гісторыі і культуры падзяляюцца на помнікі агульнасаюзага, рэспубліканскага і мясцовага значэння ў адпаведнасці з іх гістарычнай, навуковай, мастацкай або іншай культурнай каштоўнасцю.

БАРАЦЬБА З ПАРУШЭННЯМІ

У 1984 годзе Савет Міністраў БССР разгледзеў факты грубых парушэнняў заканадаўства па ахове помнікаў гісторыі і культуры. Аднаведная пастанова не падлягала публікацыі ў афіцыйных друкаваных

выданнях. У дакуменце адзначалася, што пры меліярацыйных, дарожных і сельскагаспадарчых работах фіксуецца разбурэнне помнікаў археалогіі, практычныя ўстаноў пацяс прашы не ўлічваюць помнікі археалогіі і архітэктуры, узяты пад апеку дзяржавы, а збудаванні практыкуюцца без узгаднення з органами аховы спадчыны. Таксама паведамлялася, што з боку органаў кіравання няма належнага кантролю за выкарыстаннем помнікаў і арганізацыйных аховы, маюцца факты некампетэнтнага надыходу да аховы помнікаў, не наладжаны іх дзяржаўны ўлік, у выніку чаго не забеспечана ўсталяванне ахоўных знакаў, не акреслены меры аховы і гэтак далей. Пастанова прадугледжвала меры па ліквідацыі грубых парушэнняў заканадаўства.

Дакумент даў штуршок да пераацвяржэння лакальнымі органами спісаў помнікаў гісторыі і культуры мясцовага значэння. Закон БССР 1978 года стаў актам першаагна характару, заклаўшы падмурак айчынай нарматыўнай базы аб захаванні і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры. Гэты закон ахарактарызаваў асновы арганізацыі аховы, уліку і выкарыстання культурных каштоўнасцей. Загэдм Міністэрства культуры СССР № 203 ад 13 мая 1986 года была зацверджана Інструкцыя аб парадку ўліку, забеспячэння захаванасці, утрымання, выкарыстання і рэстаўрацыі нерухомых помнікаў гісторыі і культуры.

ДОЎГАЧАКАНЫ ЗБОР

У адпаведнасці з Законом БССР "Аб ахове і выкарыстанні помнікаў гісторыі і культуры" 1978 года і пастановай Савета Міністраў БССР № 350 ад 1 кастрычніка 1984 года пачаўся свет Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларускай ССР (рэгіянальнага значэння). Ён выйшаў у 1984–1988-м у выглядзе сямітомнага выдання, палыхтаванага сектарам Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі. Збор уключаў звыш 16 тысяч артыкулаў пра нерухомыя помнікі гісторыі, археалогіі, архітэктуры, манументальнага і манументальна-дэка-

ратыўнага мастацтва, што ахоўваліся дзяржавай.

У другой палове 1980-х было апісана і пастаўлена на ўлік 3496 помнікаў культуры рэспубліканскага значэння. Гэтыя аб'екты ўвайшлі ў Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларускай ССР, зацверджаны пастановай Савета Міністраў БССР № 32 ад 18 лютага 1988 года. Дзяржаўны спіс помнікаў гісторыі і культуры рэспубліканскага значэння Беларускай ССР у п'ятым варыянце быў апублікаваны ў 1990-м у чатырох кнігах, якія змяшчалі інфармацыю пра перліны гісторыі і культуры, гарадабудуўніцтва і архітэктуры, мастацтва і археалогіі. Гэты дакумент дзейнічаў з 1988-га да 1 верасня 2003-га. Таксама ў 1988 годзе ў структуры Міністэрства культуры была створана Дзяржаўная інспекцыя па ахове помнікаў, якая існавала да канца 1992-га.

У НЕЗАЛЕЖНАЙ КРАІНЕ

Наступны этап развіцця заканадаўства аб гісторыка-культурнай спадчыне пачаўся з пастановы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР "Аб рэарга-

Архіафедральны касцёл у Мінску падчас рэстаўрацыі, 1997 год

Касцёл на Залатоў Горцы ў Мінску да пачатку рэстаўрацыі, 1964 год

Касцёл у Альковічах Вілейскага раёна, дзе ў 1990-х падчас рэстаўрацыі была адноўлена званіца

Кураня і золата рознай пробы

У Новым драматычным з'явілася "Залатое кураня". Ці стала яго мастацкай каштоўнасцю?

Алднейшая казка ўкраінскага пэтра і драматурга Уладзіміра Арлова ўжо больш за чатыры дзесяцігоддзі пасляхова кроць па тэатральных сценах і экраннах савецкай і постсавецкай прасторы: створаны і мультплікацыйны, і мастацкі фільм, і некалькі мюзіклаў розных аўтараў, і спектаклі тэатраў Іллек (у той жа Беларусі — у Магілёве і Брэсце). Дарэчы, у адным толькі Мінску новая пастаноўка — ужо трэцяе ўвасабленне "Кураняці": ёсць больш раннія — у Музычным тэатры (спектакль ідзе аж з 1987 года) і у РТБД ("Залатое сэрцай-ка", якое паказваюць з 2016-га). Занадта? Ні ў якім разе! Сюжэт казкі такі, што збірэ публіку пры любым раскладзе акцёрскіх-рэжысёрскіх-кампазітарскіх прыдумак. Сапраўды, усім хочацца, каб башка быў для дзіцяці "самым дужым, добрым і разумным". У крайнім выпадку — хача б на час выступлення. Але ж у тым і справа, што ідэярыя нова-драматычнае "Кураня" атрымалася не зусім звычайнай. Дакладней, зусім незвычайнай.

Малодыя пастаноўчыкі: рэжысёр Лізавета Машковіч і мастак Лілія Малашанка — перанеслі дзеянне з лесу, дзе Ваўку і Лісе зручней трымаць скрадзе-

нае кураня, чакуючы ад яго залатых яек, у гарадскую кватэру. Ды не сучасную, а савецкую — у ёй багата яркіх, сакавітых фарбаў, не ўласцівых той эпосе. Атрымалася своеасаблівае рамантызаванае на-сталёгія для бабурь-дзядуляў!... адкрытая сатыра на савецкі лад сямейнага жыцця. Перад намі паўстаюць істэрэчная жонка, што ўсім сіламі скіроўвае агуглены бюджэт у гэтым рэчывану, каб перад сядзміцай не сорамна было, і пазабавлены ініцыятывы ды права голасу муж. Праўда, у такіх абставінах, калі асацыяцы з лясным драгетнікам! адыходзіць на дзесяты план, доўгі канібалізм? Хіба маленькі шэўсёр — без дукусюў?

Надзея БУНЦЫВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА

Артысты працуюць з гарнітурай, ды, відаць, не ўлічваюць яе асаблівае і па звычцы фарсіруюць гук, які рэзурбае атмасферу сардэчнай цёпліны, неабходнай для сямейнага спектакля.

Тым не менш спектакль створаны. Добра прымаецца публікай. Развівае бацькоўскія пачуцці. Пакідае ўражанне сваёй рознакаляровай "карцінкай" у традыцыйнае віцебскае супраматызму. І працягвае трываць замацоўваючы ў рэпертуры, выхоўваючы наступныя пакаленні глядачоў. Што значыць патрэба? Хіба маленькі шэўсёр — без дукусюў?

Тэатр пачынаецца з... "Культуры"!

"Іаланта", "Макбет", "Аіда" — што аб'ядноўвае гэтыя оперы? Захопленыя водгукі пераможцаў нашай віктарыны!

Telegram-канал "Культура і Мастацтва" разам з Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатрам оперы і балета Рэспублікі Беларусь ладзіць конкурс: па панядзелках у месенджары з'яўляцца новая віктарына. Удзельнікам неабходна паспець да чарговага адкажу на восем пытанняў па свежым нумары газеты "Культура". Хто першы дасягае правільных варыянтаў, атрымлівае два квітку ў Вялікі.

падаўся непатрэбным, бо адцягнуў увагу ад райскай гісторыі на сцене. Асаблівае заваляненне я атрымаў ад арыяў караля Рэнэ (У. Зазульска) і ўрача Эбі-Хакія (С. Трыфану). Ярыя і арганічныя галасы гэтых артыстаў сталі разынкі тэатральнага вечара.

Усім чытачам раю схадзіць на оперу "Іаланта", добры настрой — гарантаваны!

Спецыяліст па рэкламнай камунікацыі Анастасія Мелехавя знаёмая з "К" са студэнцкіх часоў. Таксама дзяўчына сочыць за навінамі праз наш Telegram-канал, у якім і даведзала Анастасія публікавала на оперы "Макбет" і падзялілася станоўчым настро-ем пасля прагляду.

— Дзюкі за магчымасць паўдзельнічаць у конкурсе і атрымаць квітку. Велікае ўражанне пакінула цудоўная харызма, дэкарацыі і каштоўны артыстаў. Нельга абісці бокам оперныя галасы выканаўцаў: слухаць іх — асобна асадола.

Цыкл віктарын у нашым Telegram-канале працягваецца. Ужо ў гэты панядзелак, 5 лютага, вы зможаце праверыць веды па № 5 газеты "Культура", а пазней — тропіць на спектакль "Рыгалега" у Вялікім тэатры!

Анастасія Мелехавя з сябрам

Ягор Жылюк

Святлана Зубарэвіч

Намеснік дырэктара Пухавіцкага камбіната хлебапрадуктаў Ягор Жылюк — стаў чытач "Культуры". Дзюкуючы перамога ў нашым пазнавальным спаборніцтве, ён паглядзеў оперу "Іаланта".

— Квітку ў Вялікі сталі рэдансаны некананічна, — дзеліцца эмоцыямі Ягор, — Было сапраўды цікава, калі падчас увершоры падыялася заслона і зала ўбачыла "рай". Менавіта такое ўражанне зрабілі дэкарацыі, так гэтыя месца называлі і ў спектаклі: "Рай сярод гор".

Адначу, што спектакль лёгкі і зразумелы, глядзіцца пасля працоўнага дня на адным дыханні. Антракт

Фрагмент экспазіцыі

Як афіша зрабілася экспанатам

Найбуйнейшай культурнай скарбніцы нашай краіны — Нацыянальнаму мастацкаму музею — сёлета спаўняецца 85 гадоў. Шэраг юбілейных мерапрыемстваў распачалі 24 студзеня. Менавіта ў гэты дзень у 1939-м пастановай Савета народных камісараў БССР заснавана Дзяржаўная карцінная галерэя ў Мінску.

Сёння музей лічыцца ўнікальным навукова-адукацыйным цэнтрам. Яго збор утрымлівае больш за 33 тысячы прадметаў айчынінанага і замежнага мастацтва. І без перабышання ўстаноўва можна назваць адным з брэнд-аў Беларусі, які ведаюць далёка за межамі рэспублікі.

Музей — гэта месца сілы, дзе працуюць свайго роду падзвіжнікі і мсіянеры. Ён фарміруе светапогляд і нацыянальны код, выхоўвае кожнага грамадзяніна, — адзначае генеральны дырэктар Ганна Конаява. — Без апантанай працы кожнага чалавеча калектыву, кожнай асобы не было б дзясяткінаў, якія робяць славу Нацыянальнага мастацкага музея. Вядома, немалаважнай з'яўляецца дзейнасць кожнага кіраўніка ў розныя перыяды гісторыі — трагічныя і раласныя.

Па словах Ганны Конаявай, заплававана багата юбілейных падзей. Прыкладам, увосень чалавеча прэзентацыя важнага даследчага праекта "Калектывы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь. Страты ў гады Велікай Айчынай вайны і вяртання". А старт мерапрыемствам да круглай даты дала часовае экспазіцыя "Мастацкім — 85. Афішы і фотаздымкі".

ДАВАЕННЫ РАРЫТЭТ

Музейную гісторыю пачынаў пісаць невялікі калектыв пад кіраўніцтвам Мікалая Міхалана. Намаганні тагачасных супрацоўнікаў удалося сабраць пад тры тысячы экспанатаў. Размяшчэнне каштоўных прадметаў у будынку Вышэйшай камуністычнай сельскагаспадарчай школы непадалік ад сучасна-

га музейнага комплексу. Пра тыя часы нагадвае памятная дошка на Карла Маркса, 29, усталяваная дзесяцігоддзе таму.

Крыніц інфармацыі па даваенным перыядзе засталася не так шмат. Даволі карыснымі для даследчыкаў сталіся два вялікія каталогі таго часу, што дайшлі да нашых дзён. Яшчэ адзін рарытэт — невялікая серыя гартурэтаў Мікалая Міхалана: шэсць караў з кінахронікі. Які мяркуюць амыслюцца, гэта фрагмент інтэр'ю першага дырэктара, запісанага падчас ураччскага акрышчана галерэі. Верагодна, апэратар адрэзаў стужку і перадаў герою здымак. Калі зганыя фрагменты захаваўся ў асабістым архіве спадара Міхалана, то арыгінальную хроніку дагэтуль ашчукаць не ўдалося.

Унікальныя кадры дэманструюцца на выставе "Мастацкім — 85. Афішы і фотаздымкі". Там жа паказаны копіі картак, зробленыя ў Мінску ў жніўні 1941 года персанальным фатографам Гітлера і яго атачэння. На гэтых здымках рэйсфюрер СС Гітлер уваходзіць у залу Дзяржаўнай карціннай галерэі БССР. Знаходка сапраўды каштоўная: адзіныя фота, на якіх захавааны інтэр'еры даваеннай устаноў. Удалося расшукаць і здымкі, што зафіксавалі вываз мэблі з беларускай сталіцы ў 1941-м. Аднак значна не біруцца свідаркаць, што прадметы інтэр'ю належалі менавіта карціннай галерэі. Даказашь гэтай не ўяўляецца магчымым.

ГІСТОРЫЯ Ў ПЛАКЦЕ

Публіка прывыкла глядаць афішы найперш як інфармацыйныя лісткі. І вось упершыню прыкладныя графічныя творы сталіся не суправаджэннем да выстаў, а яе "галюўнымі героямі". Мінцілы графікі — і гэтыя аркушы зрабіліся каштоўнымі экспанатамі сама па сабе. Які патлумачылі вядучы навуковы супрацоўнік аддзела навукова-асветніцкай работы Надзея Усава, у фондах налічваецца больш за дзве ты-

сячы афіш. Для юбілейнай экспазіцыі адабралі ўстаго некалькі дзесяткаў найбольш значных. Яны паказваюць развіццё як музейнай справы, так і айчынага дызайну.

Афішы даваеннага часу, на жаль, не зберагліся, таму сама ранні экспанат дагэтуся 1945-м. У чэрвені пераможца года ў Акруговым ДOME Чырвонай Арміі адбылася выстава пейзажа. На партрэтным плакате прыведзены пералік удзельнікаў. Ён змяшчае крыху больш за два дзесяці імянаў, сярод якіх — сапраўдныя майстры айчына-скага мастацтва: напрыклад, Іван Ахрэмчык, Аскар Марыкс, Анатоль Тычынна, Міхас Філіповіч, Генрых Бржа-зоўскі, Уладзімір Кудрэвіч ды іншыя. Важным адбіткам часу можна лічыць мінімалі-стычнае афармленне. Гэта аб-салютна простая, без мудра-гелістасці, шрыфтавая афіша.

ІМЭНЫ І ТЭХНІКА

"Сучасны японскі плакат", "Традыцыйнае мастацтва Эфіопіі", "Скарбы заходне-еўрапейскага жывапісу са збору Нацыянальнай галерэі ў Празе"... Паказаныя плакаты адлюстроўваюць шырокую географію музейнага супрацоўніцтва і свецельны са-бродства з вядучымі ўста-ноўным свету. Прыкладам, адна з афіш нагадвае, што ў 1975 годзе ў беларускай сталі-цы здым месцаў дэманстрава-лася "Дзючына, якая чытае ліст да аднавагена акна" Яна Вермеера. У Мінск гэты твор разам з іншымі каштоўнасцямі прыехаў на выставу "Скарбы Дрэздэнскай галерэі".

Таксама выстава "Мастацкім — 85. Афішы і фотаздымкі" паказвае багацце тэхнік, што выкарыстоўваліся аўтарамі плакатаў: аква-рэль, літаграфія, афорт, шаў-каграфія, афсетны друк. А вось інфармацыю пра мас-такоў на этыкетках лабачшы не заўсёды, бо на работах, што выходзілі тыражом 30-40 экзэмпляраў, не кожны май-стар пакідаў аўтограф. Тут перад даследчыкам стаіць за-дача архіўных пошукаў. І ўсё ж некаторыя імяны вядомыя. Сярод іх — Павел Семчанка, Алена Лось, Сяргей Саркіся, Уладзімір Васюк. Нярэдка аўтарамі афіш выступалі самі героі выстаў.

Найперш выстава да 85-годдзя музея будзе цікава мінчанам сталага веку, якія памятаюць застаныя праекты, наведваю "Мастацкі некалькі дзесяцігоддзю таму. Але каштоўнай крыніцай інфармацыі экспазіцыя станецца і для іншых аматараў мастацтва, а таксама для сучасных дызайнераў, якія хочучь праасчыць гісторыю развіцця свайго рамства. Архіўныя перліны будучь дэ-манстравацца да 24 сакавіка.

Данііл ШЫЙКА
Фота аўтара

1. Рэкламны плакат Дзяржаўнага мастацкага музея БССР, 1969 г.
2. Афіша выстаўы "Пейзаж", 1945 г.

Дзеля падтрымкі перспектыўных Як на Стаўбцоўшчыне вызначалі віртуозаў

Галоўным арганізатарам спаборніцтваў выступіла Старасвержанская дзіцячая школа мастацтваў. Дырэктар установы **Анастасія Скулкова** распяла пра гэты рэгіянальны праект.

— Віртуоза года — выяўленне і падтрымка професійна перспектыўных выканаўцаў сярэдняй школы і работнікаў культуры нашага раёна. Конкурс праводзіцца з 1996 года і ўжо стаў традыцыйным, — гаворыць Анастасія Мікалаевна.

Дзякуючы яму мы можам паказаць, колькі талентаў у нас спячыць. Удала выступілі педагогі стымуючыя малодзе пакаленне да самарэвізіі і творчага росту. Менавіта на гэтай сцэне мы можам выявіць новыя імяны і пахвальных настаўнікаў у галіне мастацкай творчасці.

Конкурс праводзіўся ў трох узроставых катэгорыях і некалькіх намінацыях: «Індывідуальныя выкананні на музычных інструментах», «Ваканальныя выкананні», «Хараграфія», «Тэатральнае майстэрства (Сола)», «Канцэртмайстар». Кожны ўдзельнік павінен быў прадставіць па два творы.

Зольнасці канкурсантаў ацэньвалі кампетэнтнае журы на чале са старшынёй Ірынай Пазняк, дырэктарам Мінскага абласнога цэнтру народнай творчасці. У складзе экспертнай камііі таксама — Дзмітрый Стэльмах, загадчык аддзялення «Народная творчасць» Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў, Юрый Крывашэй, галоўны дырэктар Мінскага абласнога цэнтру народнай творчасці, і Алена Чарнышова, вядучы металыст культурына-дасугавы дзейнасці Мінскага абласнога цэнтру народнай творчасці.

— Я вельмі рада ўсіх бачыць на гэтай сцэне, — звярнулася **Ірына Пазняк** да канкурсантаў. — Вы смелыя, рашучыя. Менавіта на вас трэба раўняцца, і я ўпэўнена, што з кожным годам удзельнікі гэтага спаборніцтва будзе становіцца ўсё болей. Няхай Стаўбцоўшчына ганарыцца гэтымі шматгаловамі пражэктам. Я шчыра ўсім дзякую, жадаю творчых поспехаў і каб вучні ганарыліся вамі.

АПЛАДЗІРУЕ ЗАЛА

Адгэнаваць талентаўных выканаўцаў — няпростая задача. А выбіраць найлепшых сярэдніх, хто сам прыклад для навучніцаў, яшчэ цяжэй. Да таго ж усе канкурсанты паказалі і майстэрства, і талент.

Дыпломы за актыўны ўдзел былі ўручаны Максіму Авіязаву, настаўніку духавога аддзялення філіяла Дзеярэўнянскай дзіцячай школы мастацтваў — Старасвержанскай дзіцячай школы мастацтваў, Любові Арішчэўскай, настаўніцы харавых спеваў Стаўбцоўскай дзіцячай школы мастацтваў, Ксеніі Шабуны і Волізе Ярмак, настаўніцам па класе скрыпкі Стаўбцоўскай ДШМ.

СЯРЭБРАННАЯ СЯМЁРКА

Дыпломамі другой ступені ўзнагароджаны Ксенія Жыдзевіч, рэжысёр народнага тэатра міншчар «Нольма» Стаўбцоўскага раённага цэнтру культуры, Александра Валожыцкая, настаўніца па класе хараграфіі Стаўбцоўскай ДШМ, якая таксама атрымала «Прыз глядацкіх сімпатый», Уладзімір Бандровіч, канцэртмайстар Стаўбцоўскай ДШМ, Вікторыя Царук, настаўніца харавых спеваў і музычна-тэатральных дысцыплін Наваколсаўскай ДШМ, Валера

Леўчык, настаўніца рытмікі і спявапа. Потым паступіла ў Мінскае культурна-асветніцкае вучылішча. І вось ужо 36 гадоў працуе ў сферы культуры. Галоўны плюс майі працы — дарыць людзям свята, бо я рупліва не для сябе, адля кожнага з іх. Заўсёды, выходзячы на сцэну, спрабую пражыць песню, каб данесці ўсе эмоцыі да глядача. Я не імкнуся да перамогі ў конкурсах, а проста раблю сваю справу. Паказваю сабе такой, якая ёсць.

Вельмі люблю пераўтварэнне ў розныя вобразы: ад сціплай дзючынькі да высягана бланза. Вядома, рыхталася да конкурсу старанна. Кожны дзень рэпетыравала, прапрацоўвала на сцэне, клікала калегі і знаёмых, каб яны паказалі, што змянілі.

Вось наступіў дзень, калі трэба паказаць усё жоры. Хваліяўна не адчувала, бо была ўпэўнена, што ўсё пройдзе добра. Я не памылілася. Першае месца ў рэгіянальным спаборніцтве — маленкага перамога і стымал працаваць над сабой далей.

— З самага дзяцінства мяне вабіла хараграфія, я ўвесь час і ўчэсці танцавала. Хоць перарасло ў прафесію: я паступіла ў Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў, дзе вучылася ўсе тонкасці спецыяльнасці. Пасля заканчэння мяне размеркавалі ў Стаўбцоўскую школу мастацтваў. Зараз з вялікай любоўю і трапятаннем працую з падрастаючым пакаленнем. Менавіта яны — будучыня нашай краіны, а танец — спосаб выказвання нашай нацыянальнай культуры. Даведзюся пра конкурс, я разумела, што гэта шанец, каб паказаць сябе сваім вучням. Бо, калі дзеці бачыць, як яго настаўнік перамагае ў конкурсе, — гэта ўзор для пераймання, мэта, да якой варта імкнуцца.

ЗАЛАТАЯ ТРОЙКА

Дыплома першай ступені ўдасгоены Марына Рышчова, дырэктар Стаўбцоўскага раённага цэнтру культуры, Рэната Пазычук, настаўніца па класе цымбалы Стаўбцоўскай дзіцячай школы мастацтваў, Ірыну Шэндзік (Наваколсаўскае дзіцячае школа мастацтваў), а таксама Капірыну Рывько (Старасвержанскі цэнтр культуры) і Валерыя Пугана (Стаўбцоўскі цэнтр культуры).

Зачым усім удзельнікам творчых поспехаў і плынай працы. Спачнемся, што колькасць канкурсантаў будзе павялічвацца, а скаронка талентаў — папаўняцца.

— Я жыла ў вялікай сям'і і з самага дзяцінства любіла выступаць перад роліцамі: рабіла імправізаваную сцэ-

ну, апрачалася ў розных герояў і спявала. Потым паступіла ў Мінскае культурна-асветніцкае вучылішча. І вось ужо 36 гадоў працую ў сферы культуры. Галоўны плюс майі працы — дарыць людзям свята, бо я рупліва не для сябе, адля кожнага з іх. Заўсёды, выходзячы на сцэну, спрабую пражыць песню, каб данесці ўсе эмоцыі да глядача. Я не імкнуся да перамогі ў конкурсах, а проста раблю сваю справу. Паказваю сабе такой, якая ёсць.

Вельмі люблю пераўтварэнне ў розныя вобразы: ад сціплай дзючынькі да высягана бланза. Вядома, рыхталася да конкурсу старанна. Кожны дзень рэпетыравала, прапрацоўвала на сцэне, клікала калегі і знаёмых, каб яны паказалі, што змянілі.

Вось наступіў дзень, калі трэба паказаць усё жоры. Хваліяўна не адчувала, бо была ўпэўнена, што ўсё пройдзе добра. Я не памылілася. Першае месца ў рэгіянальным спаборніцтве — маленкага перамога і стымал працаваць над сабой далей.

ЖУРЫ — ПАШАНА

Таксама за плённую працу былі адзначаны падзячнік граматы ад арганізатараў конкурсу члены журы.

Граматай за падтрымку і дапамогу ўзнагародзілі дырэктараў Таціяну Курмышаву (Стаўбцоўскае дзіцячае школа мастацтваў), Ірыну Шэндзік (Наваколсаўскае дзіцячае школа мастацтваў), а таксама Капірыну Рывько (Старасвержанскі цэнтр культуры) і Валерыя Пугана (Стаўбцоўскі цэнтр культуры).

Зачым усім удзельнікам творчых поспехаў і плынай працы. Спачнемся, што колькасць канкурсантаў будзе павялічвацца, а скаронка талентаў — папаўняцца.

Дзмітрый ЯНУШКЕВІЧ
Фота аўтара

Пра што спявае душа народа?

Ансамбль «Выцінанка» — адзін з найлепшых і найбольш дасведчаных творчых калектываў Брэсцкай вобласці. Артысты неаднойчы прадстаўлялі і праслаўлялі родны край на самых прэстыжных мерапрыемствах, у тым ліку з удзелам першых асоб, чатыры разы пацвердзілі ганаровае званне «Заслужаны аматарскі калектыў». Аб прафесійным лёсе ды народнай творчасці мы пагаварылі з кіраўніком ансамбля Пятром Іванавічам Астапчуком.

ДОБРА ГРАЮЦЬ, ДОБРА ВЫЦІНАЮЦЬ

Людзі на беларускіх землях пачалі выразаць выцінанкі ў сярэдзіне XIX стагоддзі і такія павоў ўпрыгожвалі жыллё. Прокі верылі, што папярояць карункі дапамагаюць спасцігнуць адзін з галоўных законаў быцця — яднанне ідзі, матэры і прыгажосці. Таксама выцінанкі называлі ўзоры вуголеці найгрышы. Калісьці на Палесці пра мукантэаў казалі: «Добра граюць, добра выцінаюць». Гэты гістарычны факт падштэрнуў удзельнік маладога калектыва да выбару назвы. Думка нарадзілася ў скрыпача з Давыд-Гаралка Фёдара Украіна, які, дарэчы, амаль 20 гадоў шэсць публіку сваёй іграй. Так творчасць аб'яднанне і здабыла імя, злучыўшы традыцыі і мудрасці народа ў гэтакім мілагучым «вырабе».

ПАЛЕСКІ СТЫЛЬ ВЫКАНАННЯ

У аснове рэпертуару ляжыць беларуская народная мелодыя, так і ў апрацоўцы — класічная, джазавая, эстрадная, спевы, старадаўнія танцы. Ёсць кампазіцыі ўласнага напісання. «Выцінанка» мае сваё аблічча, стыль, уласцівы толькі палешукам. Манеру выканання Пётр Іванавіч пераняў у дзіцячым ад вясковых музыкантаў з Ізіды ў Столінскім раёне, адкуль кіраўнік ансамбля родам.

Праце гэты протым не называе. Спачатку неабходна некалькі разоў уважліва праслухаць народную песню. Затым яе запісваюць на магнітафон і спрабуюць выканаць. Усе удзельнікі калектыва — мясцовыя, выпадковых людзей няма. Талент і веданне музычнай

ператварылася ў жывы архіў традыцыі. У фанатэцы — сотні песень. Пры гэтым асабліваю увагу калектыва надае манеры выканання, якой салісты вучыліся ў стартышніх мясцовых жахараў. Спачатку «Выцінанка» быў невялікім гуртам. З цягам часу склад павялічыўся і гарызонт магчымаасці.

За творчае дасягненні ў 1992-м ансамбль прысвоілі званне народнага, а ў 2004-м — заслужанага аматарскага калектыву Рэспублікі Беларусь. «Выцінанка» перамагае на шматлікіх конкурсах і фестывалях, актыўна канцэруе.

ПЭТР АСТАПЧУК: — Трэба штодня карпатліва працаваць, таму што без гэтага немагчыма дасягнуць сапраўднага майстэрства.

Упор у «Выцінанцы» робяць на гармонік, скрыпку, трубу і барабаны. Пра сваю творчасць артысты гавораць, што яна шматслыйная, як прюг. Ёсць нумары чыста музычныя — іх толькі граюць. А ёсць з этнаграфічнымі элементамі, напрыклад вясельны абрад. Перад глядачамі разгортваюцца вядлікае касцюмаванае дзейства: у кожнага выканаўцы сваё раёна, і ён спрабуе максімальна раскрыць гэты вобраз.

ПРЫЗНАННЕ — ЗАСЛУЖЫЛІ!

Калектыв пад кіраўніцтвам Пятра Іванавіча неаднаразова ўдзельнічаў ва ўрававых канцэртах, у рэспубліканскіх акцыях «Разам — за мошную і квітнечуюю Беларусь!», «Чарнобільскі шлях — дарога жыцця». У красавіку 2016-га «Выцінанка» прад-

стаўляла Брэсцкую вобласць у Ельску Гомельскай вобласці ў фінале марафону «Адраджэнне» з удзелам кіраўніка дзяржавы.

Іркая старонка ў творчым дэлегіі ансамбля — шматлікі міжнародны мерапрыемствы. Менавіта «Выцінанцы» ўпершыню лаварылі прэзентаваць Беларусь у маі 2015 года на Сусветнай выставе «ЭКСПА» ў італьянскім Мілане. Артысты паўтарылі поспех у 2017-м у Казахстане, а ў 2021-м зізіўлялі канцэртна ў нацыянальным павільёне нашай краіны на гэтым жа форуме ў Дубаі.

Пётр Іванавіч прызначае: каб быць у трэндзе, неабходна сачыць за моднымі павеямі. Часцей за ўсё народную творчасць не разумеюць тыя, хто не ведае сваіх каранёў, хто не бачыць, што гэта не проста ігра на інструменце, гэта — душа народа, палешукоў, якая ў калектыве берагуць. Гледачы «Выцінанкі» — і вядучае дзіцячае сада, і чалавек сталага ўзросту. Добрая творы і віртуознае выкананне заўсёды прывабляюць.

— Перспектывы і планы, — кажа кіраўнік ансамбля, — у калектыву багатыя. Выступіць, удзельнічаць у фестывалі і конкурсах. Шукань новыя песні, ставіць нумары. Штодня карпатліва працаваць, таму што без гэтага немагчыма дасягнуць сапраўднага майстэрства.

Ганна САКАЛОВА
Фота з архіва ансамбля

Ева беларускага балета

У снежні пайшла з жыцця народная артыстка Беларусі Людміла Бржазюўская, чый унёсак у дзейнасць нашага Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета і, шырэй, у развіццё беларускага харэаграфічнага мастацтва пераапісанне немагчыма: яна была легендарнай прыма-балерынай, а потым — цудоўным педагогам-рэпетытарам. Балет “Стварэнне свету”, дзе яна калісьці танцавала Еву, 4 лютага тэатр прысвячае яе памяці.

Выбар невыпадковы, бо гэты балет, які ў свой час навазлі ў прэсе “стварэннем свету Елізар’ева”, быў і стварэннем свету Бржазюўскай. Дагэтуль у яе былі розныя партыі — у класічных і сучасных пастаноўках, прычым вобразы даволі рознахарактарныя: гарэзлівыя, палкі, лірычныя. А тут упершыню яна паўстала не проста той ці іншай герайнай, а ўвабленнем самога жаночага пачатку як сімвала жыцця: невыпалава ў сцэнаграфіі Югена Лыска ўзніклі паралелі з Дзевай Марыяй, Багародзіцай. І надалей у мношчых пастаноўках Елізар’ева цэнтральныя жаночыя вобразы ўвабленнем не толькі пэўнай асобы, а найперш самай душы — душы герайні і, праз яе, усяго народа. Душы тонкай, краўналы інтэлігентнай і адначасова стойкай, нязломнай, жыццёсвыдзяржалнай.

Валянцін Елізар’еў, народны артыст Беларусі і СССР, мастакі кіраўнік тэатра: — Можна проста танцаваць, а Людміла Генрыхаўна ў кожным з балетаў — жыла. Калі я прыйшоў у тэатр (да было гэта ў 1973 годзе), пачаў прыгладзіцца да моладзі, каб у сваіх пастаноўках абаяпірацца на яе. На Бржазюўскую звярнуў увагу адразу, яна вылучалася ўсім: постацю, індывідуальнасцю ў выкананні кожнага руху. Не

заўважыць яе было немагчыма! Асабліва кранулі мяне яе выразнасць і глыбіня прачытання любой партыі, любага вобраза. У яе былі разнастайныя таленты! Яна не раскідвалася ім, як гэта часцяком здаралася з адоранымі людзьмі, што хапаюцца за ўсё, не даводзячы потым да ладу, а ўмела ўсё скіраваць на балет. І тым самым яго ўбагаціць. Для харэаграфічна-пастаноўчыка, як і для кожнага творчага чалавека, вельмі важна працаваць з папелічкімі, з тымі, хто цябе падтрымлівае і разумее. Бо ўсё новае далёка не заўжды і не адразу атрымлівае прызнанне — можа, наадварот, выклікае спачатку непараўменне ці проста нахіпсроту. Мне пашанавала: я ўсё свае першыя спектаклі ставіў на яе. Яна даносіла да гледача менавіта тое, што мне было патрэбна. І найперш саму думку, закладзеную ў тую ці іншую пастаноўку. Вельмі выразныя руху, выразны тэатральны твар, змястоўнасць усіх роляў — адным словам, яркая індывідуальнасць. А потым, ужо калі працавала педагогам-рэпетытарам, усё гэта яна перадавала сваім вучанцам.

Інса Дункевіч, народная артыстка Беларусі (з 2012 па 2022 гады — мастакі кіраўнік Беларускай дзяржаўнай харэаграфічнай гімназіі-каледжа:

“Трыстан і Ізольда”

— Калі я паступіла слухаць у тэатр, яшчэ заспяла Людмілу Бржазюўскую на сцэне: яна была ў росквіце свайго выканальніцкага таленту. Я пералезла, злаешча, ледзь не ўвесь яе рэпертуар. З балетнай класікі мяне асабліва ўразіла яе Жызэль. Яе герайна была не проста дзяўчынай. Гэта было шпосыі нерэальнае, незямное, тагасветнае, нейкая вельмі тонкая нават не істота — субстанцыя. Настолькі музыка, вытанчана ўсё было зроблена. А якое ў яе было “Лебядзінае возера”! Адэта і Альфія — ёй удавалася абедзве, хаця чалавек адзінца артысткамі! Ярычэ за другую. І зразумела, усё балеты Елізар’ева, што былі талі пастаўлены. Яе Кармэн у “Кармэн-сюзіце” — гэта нейкая магія. Мы былі ў Сірыі, я талі танцавала яшчэ ў кардэбаленце, стала дзесці ў задняй кулісе. І алчуцца тое чарадзейства, той магнетызм, ледзь яна з’явілася на сцэне. Ад ніводнай балерыны я такога ніколі не адчувала: ты заміраеш, цябе прабірае ажно да мурашоў, яе энергетыка пранікае ў цябе, у табе ўсё адлукцацца — неверагоднае прыняенне. За ёй заўсёды было цікава сачыць. Часам глядзіш на каго іншага, нават на добрых артыстаў, адзначаеш іх перавагі, а тут — адразу пападаеш пад чары. Пэўна, гэта і называецца талентам. Людміла Генрыхаўна была дачкай мастака, і гэтая мастацкая жылка адчувалася і ў ёй. Яна вельмі дасканала, скурупелёзна ставілася да свайго касцюма і ўсяго сцэнічнага аблічча, вокам мастацтва вылучала тыя дэталі, на якія мы не звярнулі б увагі. Ну хто там што з таго балкона убачыць? А для яе ўсё было важна, любая дробязь. Чорны лебядзіны пачак — і раптам нейкі ў ім чырвоны ўкрапанні. А ў свайой сцэнічнай строй і “Спартарку” — пясчана-цілеснага, карчыняватага колеру — бышчам блакіт давала. Якім чынам? Не ведаю. Зноў нейкае чараўніцтва, таемні-

“Лебядзінае возера”

ца — як і яе заламаная рука. Яна ж не проста іх трымала “па пазыцыях”, а ператварала ў наймагчымы выразны сродак. Пра іх з Юрьем Траянам балетную пару нават кніжка была напісана — “Гармонія дзуты”. Выдатная назва! І палкам адпаведная рэальнасці: гэта было сапраўды так. Крыху перафразіравалі, а палкам асэнсаванае, яны запросто не могуць не быць выразнымі! Яе талент быў унікальным, яна шчодр а дарава яго ўсім. А вось цябе адстаць магла не заўсёды. Бо была вельмі тонкая душою і целам, з такім жа тонкім устрыманнем свету. У жыцці здаралася ўсладка, а яе душа так і засталася чыстай, праярыстай, незамутнёнай, захавала шчырасць, адданасць людзям і мастацтву.

Марына Вежывец, заслужаная артыстка Беларусі, заснавальніца балетнай школы: — Не магу ўявіць, што Людміла Генрыхаўна болей німа. Злаешча, яна і дагэтуль з намі — і не пакіне тэатр ніколі. Чалавек незямны, яна належала тэатру і залатанасця яго абярэгам. Далікатнасць да кожнага — вольна павяліла — мы разам любілі лямпацыя і пачыналі ўсё нанова. Такая дробязьцінасць дапамагала лпей за крытыку, бо натхняла, не давала зацкіцьцанна на тым, што пакуль не атрымалася, дапамагала рушыць далей.

“Лебядзінае возера”

тлумачыць складаныя рэчы, зрабіць іх бышчам бы простым. Шмат прыкладаў прыводзіла з жыцця. І прывяла артыстам любоў да Елізар’ева, любіла пагаварыць, што ў яго сапраўды дар Божа. І чым больш я жыў, тым больш у гэтым перакануюся. На ўсім рэпетыцыйна яна заўжды гаварыла шмат добрага. У выніку ты выходзіў на сцену ўпоўнена, з адчуваннем, што ўсё абаявоўвае атрымаецца. Я ўвогуле ніколі не чула ад яе нічога дрэннага пра кагосьці. Магчыма, гэта і ёсць ідэальная формула педагогікі: спачатку перадаць чалавеку сваю любоў, свайой клопат — а разам з гэтым і прафесію. Дарочы, разуменне прафесіі ахоплівала ў яе ўсё, як і ў чым ты выйдзеш на сцену, а не толькі ўласна харэаграфію. Калі ты ўвдзіліся ў спектакль, які даўно ў рэпертуары, свайго касцюма ў цябе няма. Табе могуць даць даўна старыя, якімі ўжо ніхто не карыстаецца, каб ты дастрабавалі зрабіць з іх адзіт. Таму, алрот усюг, яна вучыла правільна падбіраць касцюм, каб атрымаўся ападевы вобраз. Магла класіцы сцэнічнай строй ідывідуальнасці балерыны, ніколі не навязвала толькі сваю трактоўку, імкнулася, каб у той ці іншай ролі кожны выглядаў натуральна. Умела добра па-

ве: пёрка да пёрка, акуратна, старанна. Алтлелела з усіх бакоў — гаворыць: “А тут яшчэ каменчык ініла да нас па абліччыкам. Я заўжды ўваўно, бышчам пагаварыць так — і крокі становяцца зусім іншымі, мяккімі, лёгкімі, паветранымі. Ёй жа няма на што абаяперція! Цікава тлумачыла Бржазюўская і вельмі проты, злавалася б, фрагмент у канцы першай дзеі: сесці на калені і разводзіць рукамі ў бакі. Яна гаварыла: ты рассоуваш рукамі траўку, бачыш сам багавачку, нейкіх казюлек, іншых кузурок. І я сапраўды ўсё гэта бачу! Штораз, калі танцую “Стварэнне...”. Яна бачыла свет іначай, чым іншыя. Па-свояму.

Людміла Хітрова, заслужаная артыстка Беларусі, лаўрэат міжнароднага конкурсу, трычх лаўрэат Нацыянальнай тэатральнай прэміі: — Сама назва “Стварэнне свету” асацыюецца ў мяне з вобразам Евы. А Ева — з абліччам Бржазюўскай, якая было выкананай гэтай партыі ў папраўдзе знавакам балете Елізар’ева. Ледзь толькі пачынае гуцьца тая музыка Андрэя Пятрова, перад вацьма паўстае Людміла Генрыхаўна, усё мае думкі — пра яе. Нават у снах да мяне прыходзіць: танцуе і паквае, яе душа са мной. Мне будзе балюча танцаваць, усведамляючы, што яе ўжо няма. І я разумею, якая гэта алданасць — данесці вобраз Евы так, каб гледачы убачылі ў ім і маю індывідуальнасць, і думкі Валянціна Мікалаевіча, укладзеная ў яго харэаграфію, і, вядома, яшчэ і ўсё тое, што ўнесла ў свой час у спектакль Бржазюўская і перадала мне як неацэнную спад-

чыну. Еву ўвогуле немагчыма выконваць з душэўным спакоем і тым больш абаявоўваць. У фінале заўжды камяк у горле стаць, унутраны стан — на разрыў душы. Я атрыма-ла гэту партыю, калі мне быў усяго 21 год — нафта “юны” ўзрост для такога глыбока філосафскага асэнсавання гісторыі чалавецтва і ролі ў ім жанчыны. А балет жа менавіта пра гэта! І без Людмілы Генрыхаўны я не спасціг-ла б усёй той эсэісвай па-літры, багатай і размаітай. Ніколі злога слова яна не сказала — гэта ў яе было ад Бога і ад таленту. Мы з ёй рыхтавалі маю... нашу Еву паўтара месяца, прапра-цоўвалі кожны рух, кожны жэст ва усіх дробязях. Любы, нават самы проты рух змяняецца, калі ты укладзаш у яго тая ці іншыя думкі, пэўны сэнс. Ева ўпершыню выходзіць на сцену ў другой палове першай дзеі, спускаецца ўніз па прыступках. Задалася б, што тут рэпета-ваць? Нават гледачы, каб у тэатр патрыці, уза-моўвацца-спускаюцца па лесвіцы. А яна тлумачыла: Еву не проста Бог стварыў і яна спускаецца на зямлю. Яна ж ідзе па аб-локах! І распаўвадала тое, што расказваў Елізар’еў, калі ставіў гэты балет у 1976-м. Ён гаворыў, што сасніў, як Ева спускаецца да нас па абліччыкам. Я заўжды ўваўно, бышчам пагаварыць так — і крокі становяцца зусім іншымі, мяккімі, лёгкімі, паветранымі. Ёй жа няма на што абаяперція! Цікава тлумачыла Бржазюўская і вельмі проты, злавалася б, фрагмент у канцы першай дзеі: сесці на калені і разводзіць рукамі ў бакі. Яна гаварыла: ты рассоуваш рукамі траўку, бачыш сам багавачку, нейкіх казюлек, іншых кузурок. І я сапраўды ўсё гэта бачу! Штораз, калі танцую “Стварэнне...”. Яна бачыла свет іначай, чым іншыя. Па-свояму.

Аліна Радэнка, лаўрэат прэміі Саюза тэатральных дзеячэў Расіі, салістка Вялікага тэатра Беларусі: — Першай партыяй, якую са мной рэпетавала Бржазюўская, была Джульета. Я ж у Беларусі нядаўна, дагэтуль танцавала ў Маскве, Новасібірску, Уладзівастоку, Растове. А тут упершыню сутыкнулася з новай для мяне харэаграфічнай мовай Елізар’ева. Бржазюўская вучыла найперш тамау, як прыпаднесці тую ці іншую позу, як правільна перадаць эмоцыі, каб яны былі зразумелымі гледа-чам. Бывае, унутры ты ўсё разумееш, адчуваш, імякнешся гэта перадаць, а глядач не счытае. Ші пра-чывае іначай. Бо пачуцішы жыццёвыя і сцэнічныя — далёка не адное і тое ж. Жар-птушчу ў аднаймен-ным балете з адноўлен-най харэаграфіі Міхаіла Фокіна я ўжо танцавала, а як патрыпала да Людмі-лы Генрыхаўны — убачы-ла ў гэтым балете шмат новага, пра што раней не задумвалася. І ўдзімла: трэба імкнучыся і імкнуцца да такой лёгкасці і вытан-чанасці, што была ў яе ў кожным руху.

Надзея БУНЦВІЧ
Фота з архіва тэатра

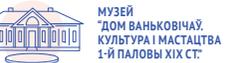
“Стварэнне свету”

Афіша з 2 па 9 лютага

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскursionsны бюро)

- **Пастаянныя экспазіцыі:**
  - Выстава жывапісу народнага мастака Беларусі Гаўрыіла Харытонавіча Вашчанкі (1928–2014) “Палескі волат”, прысвечаная 95-годдзю з дня нараджэння творцы. **Да 4 лютага.**
  - Выстава “Мастацтвам — 85. Афішы і фотадзімкі”, прысвечаная юбілею Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусі. **Да 24 сакавіка.**
  - Экспазіцыя “Беларуская скульптура XVII–XVIII стст.”, на якой прадставлена больш за 80 помнікаў калывай драўнянай скульптуры і разьбы, створаных у першай палове XVII — канцы XVIII стст., з фонду музея. Выставачны корпус, вул. Карла Маркса, 24. **Да 7 красавіка.**
  - Экскурсіі: “Самыя-самыя...” (6+), “Якога колеру з’яна?” (6+), “Казі Ускоду” (10+), “Міфы Старажытай Гршы і Рыма” (10+), “Партрты даўня мінулых пакаленняў...” (10+), “Пынь мой каханя” (16+), “Жанчы партрты” (16+), “Мінск у музеі” (16+). Пrawdіцця заўсёды.

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНКОВІЧА” КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВО ІХ СІСТ.
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальнай, 33а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- Выстава творчых мастака Тамары Турбінскай “Настрой”. **Да 24 лютага.**
- **Пастаянныя экспазіцыі:**
  - Квэст “Пусціў мінулага”.
  - Экскурсіі “Шлях мастака Валянціна Ваньковіча”. Палярадрні запіс.
- **Пrawdіцця заўсёды.**
- **Зборная інтэрактыўная праграма “Мноа веера”, Prawdіцця заўсёды.**
- **Праграма “У вясільні дзе дыкае цень алівы”. Prawdіцця заўсёды.**

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Мінскі р-н, Астравыцка-Барадзькі с/с, в. Авоціца, вул. Іванушкава, 176, тэл.: 8 017 507 54468

- **Пастаянныя экспазіцыі:**
  - Выстава майстра па бісераліччэнні Веры Уладзіравны Занкевіч “Па матыях ткацтва”. У некалькіх калекцыях, распрасаваных у перыяд дзейнасці з’яўра — з 2003 па 2023 год.
- **Да 18 лютага.**
- Выстава з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусі.
  - Майстар-клас “Саломаліччэнне”.
  - Майстар-клас “Ліцька-мотанка”.
- **Prawdіцця заўсёды.**
- Майстар-клас “Ткацтва”. Prawdіцця заўсёды.

МУЗЕЙ В. К. БУЛЫЧЫНСКА-БУРУЛІ У МАТЛІВКЕ
г. Матлівэ, вул. Леніна, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- **Пастаянныя экспазіцыі:**
  - Art-lectorium “Зразумелае мастацтва”.
- **Prawdіцця заўсёды.**
- Выставачны праект “Край белых буслёў. Вобраз Радзімы ў творках беларускіх мастакоў XX–XXI стст.”. **Да 4 сакавіка.**
- Падабражэнні на сайце artmuseum.by альбом па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800

МАГЛЁўСКІ АБЛАСНЫ ДРАМАТЫЧНЫ ТЭАТР

г. Магілёў, вул. Першамайская, 7, тэл.: 8 0222 665604 (каса), сайт: mdrama.by

- Трагедыя па матывах камедыі **“Дон Жуан” (16+)**. 2 лютага ў 18.30.
- Казка **“Як стаць супергероём?” (0+)**. 3 лютага ў 18.30.
- Сямейная камедыя ў 2 дзеях **“Мая жонка – манюка” (16+)**. 3 лютага ў 18.30.
- Музычная казка **“Два клёны” (6+)**. 4 лютага ў 12.00.
- Змешаная гісторыя каханьня непатрэбных людзей у 2 дзеях **“Дурнічка і эж”**. 4 лютага ў 18.30.
- Памылка доступу ў 1 дзеі **“Гэта ўсё яна” (18+)**. 6 лютага ў 18.30.
- Музычны спектакль у 1 дзеі **“Канцэрт-жарт” (12+)**. 7 лютага ў 18.30.
- Класічная камедыя ў 2 дзеях **“Лес” (12+)**. 8 лютага ў 18.30.
- Рамантычная камедыя ў 2 дзеях **“Я бару гэтага хлопца” (16+)**. 9 лютага ў 18.30.
- Музычная казка ў 1 дзеі **“Дзюймовачка” (0+)**. 10 лютага ў 12.00.
- Містычная трагікамедыя ў 1 дзеі **“Старасвецкія памешчыкі” (16+)**. 10 лютага ў 18.30.

УНП 700184939

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛА

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalilet@mail.ru

- Спектакль **“Двор майго дзяцінства” (12+)**. Прэмера. Камерная сцэна. 2 лютага ў 19.00.
- Казка **“Гісторыя шакаладнага дрэва” (0+)**. Галоўная сцэна. 3 лютага ў 11.30.
- Прадстаўленне **“Музыка душы. Роднае” (0+)**. Камінная зала. 3 лютага ў 19.00.
- Канцэрт у цэмы **“Раёны-кварталы” (12+)**. Галоўная сцэна. 3 лютага ў 19.00.
- Містычная легенда пра каханне ў 1 дзеі **“Чорная панна Нясвіжа” (12+)**. Галоўная сцэна. 4 лютага ў 19.00.
- Трагіфарс **Donna sola (“Жанчына адна”) (18+)**. Камерная сцэна. 6 лютага ў 19.00.
- Прадстаўленне **“Музыка душы” (0+)**. Камінная зала. 6 лютага ў 19.00.
- Спектакль **“А зоры тут ціхія” (12+)**. Прэмера. Галоўная сцэна. 7 лютага ў 19.00.
- Надзвычайна неверагоднае здарэнне ў 2 дзеях **“Ніцыйка” (12+)**. Галоўная сцэна. 8 лютага ў 19.00.
- Трагікамедыя **“Апошні атракцыён” (16+)**. Галоўная сцэна. 10 лютага ў 19.00.

УНП 100577901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1, тэл.: 8 017 2431041 (каса), 8 017 3615493

- Балет у 3 дзеях **“Карсар” (12+)**. 2 лютага ў 19.00.
- Опера ў 2 дзеях з пралагам і эпілогам **“Князь Ігар” (12+)**. 3 лютага ў 18.00.
- Балет у 2 дзеях **“Стварэнне свету” (12+)**. Памяці народнай артыстык БССР Людмілы Генрыхіўны Бржазоўскай (1946–2023). 4 лютага ў 18.00.
- Канцэрт **“О, калі б мог выказаць у гуку...” (12+)**. Камерная зала імя Л. П. Александровскай. 4 лютага ў 18.30.
- Опера-буфа ў 2 дзеях **“Любоўны напоі” (12+)**. 6 лютага ў 19.00.
- Балет у 2 дзеях на музыку Пятра Чайкоўскага **“Ганна Карнізіна” (16+)**. 7 лютага ў 19.00.
- Опера ў 2 дзеях **“Рыгалета” (12+)**. 8 лютага ў 19.00.
- Балет у 2 дзеях **“Шчаўкунок” (6+)**. 9 лютага ў 19.00.
- Опера-балет у 2 дзеях **“Вілісы. Фатум” (12+)**. 10 лютага ў 18.00.
- Балет у 2 дзеях **“Лебядзінае возера” (12+)**. 11 лютага ў 18.00.
- Канцэрт **“Джакама Пучыні. Сапраўдны геній оперы” (12+)**. 11 лютага ў 18.30.

УНП 191081332

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

Палацавы ансамбль

- Выстава сучаснага скульптара Максіма Петруля **“4x4”. Да 16 лютага.**
- Часовая экспазыцыя **“Таварыства перасоўных мастацкіх выстаў. XXI стагоддзе. Санкт-Пецярбург”**. Вялікая выставачная зала. Да 10 сакавіка.
- Часовая экспазыцыя **“Маджарскія: армянскі род у гісторыі Беларусі”**. Калекцыйны кабінет “Слущыя паясы”. Да 31 ліпеня.
- Часовая экспазыцыя **“Ператвораныя ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”**. Да 15 кастрычніка.
- Экспазыцыя **“Цудатворная Жыровіцкая ікона Божай Маці ў камені”**. Аўтар праекта А. Папельскі. Малая выставачная зала. Да 18 лістапада.
- Міжнародны выставачны праект **“Castrum doloris. Пахавальныя цырыманіі нясвіжскага двара”**. У складзе пастаяннай экспазыцыі.
- Квэст **“Палацавыя таямніцы”**.
- Виртуальныя выставы: **“Ператвораныя ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны”**, **“Нясвіж – здабытак сусветнай культуры”**, **“Разбураныя след вайны ў архітэктуры Нясвіжа”**, **“Шэдэўры калекцыі і ўнікальныя артэфакты музея-запаведніка “Нясвіж”**.
- Тэматычныя і агляльныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3)

- Пастаянная экспазыцыя **“Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX ст.”**
- Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стагоддзяў **“Культура часу”**. 3 фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы

- Квэсты: **“Безаблічны артэфакт”**, **“Карта сямі каралеўстваў”**, **“Музейны дэтэктыў”**, **“Музейнае расследаванне”**.
  - Культурныя мерапрыемствы: **“Прыём у княгіні”**, **“Дзень нараджэння ў ратушы”** (група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў).
  - Спэцыяльна-ролевая развіццёвая праграма **“Школа шпіёнаў”** (да 25 чалавек).
  - Гульня-знаёмства **“Музейка аб музеі”** (група да 25 чалавек ад 4 да 7 гадоў).
  - Гульнявая праграма **“Выкрутасы”** (група да 25 чалавек).
- Падрабязнасці па тэлефоне 8 01770 20602, 8 01770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600227920

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г. п. Мір, Караліцкі р-н, Продзенская вобл., тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазыцыя.
- Лекцыя-візуалізацыя **“Мастацтва жывапісу ніткай”**. У кожную сераду і суботу лютага ў 12.00.
- Квэст **“Белы слон”**. 10 лютага ў 15.30.
- Часовая экспазыцыя **“Погляд у мінулае: мода, стыль і прыгажосць” (0+)**. Прадметы побыту, мэбля, мужчынскія і жаночыя аксесуары прадстаўнікоў вышэйшых слаёў грамадства XIX – пачатку XX стагоддзя. Слановая зала. Да 25 лютага.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дваіх **“Інтрыгі Кулідона”**.
- Сямейная квэст-экскурсія **“Легенды і паданні Мірскага замка”**.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **“Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце”**, **“Асабліваці жаноцкага касцюма XVIII ст.”**, **“Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.”**, **“Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў”**.

УНП 590201541

ВІЦЕБСКАЯ АБЛАСНАЯ ФІЛАРМОНІЯ

г. Віцебск, вул. Леніна, 69, тэл.: 8 0212 368387 (каса), сайт: vitebsk-fil.by

- Новая імпрэза ў межах цыкла лекцый-канцэртаў **AD LIBITUM**, прысвечаная **АЛЕГУ АНОФРЫЕВУ (6+)**. 8 лютага ў 19.00.
- Прадстаўленне **“МІСТАР КРОТ СПАЗНАЕ СВЕТ” (3+)** у межах праекта **“ФІЛАРМОНІЯ – ДЗЕЦЯМ”**. 10 лютага ў 11.00.
- Хіты Элвіса Прэслі ў выкананні джазавага квартэта **ВАЛЯНЦІНА ЛАКОДЗІНА (6+)**. 10 лютага ў 19.00.
- Музычна-тэатралізаваная казка для дзяцей **“КАША З СЯКЕРЫ” (3+)** у межах праекта **“ФІЛАРМОНІЯ – ДЗЕЦЯМ”**. 11 лютага ў 11.00.

УНП 300149385

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазыцыя.
- Часовая выстава **“Адзіная памяці верныя”**, прысвечаная 80-годдзю з пачатку вызвалення Беларусі.
- **Урок гісторыі ў музеі** – унікальная паслуга, якая стане выдатнай альтэрнатывай класічным заняткам у школах і каледжах. Музейны ўрок праводзяцца па розных тэмах, уключаючы тэматычную і практычную часткі, што дазваляе навучанцам больш эфектыўна авалодаць новымі ведамі. Прапанаваныя тэмы музейных урокаў:
  - **“Вучыцца ў імя Перамогі”** (для вучняў I–IV класаў);
  - **“Лясы карэспандэн”** (для вучняў V–VIII класаў);
  - **“Пачатак вызвалення Беларусі. Восень 1943 года”** і **“Генацыд беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945 гг.”** (для вучняў IX–XI класаў).

Падрабязнасці на сайце warmuseum.by.

УНП 100235472

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Персанальная выстава твораў Вадзіма Качана **“Ад піктарыялізму да канцэптуалізму”**. Да 11 лютага.
- Выстава **“Пераадоленне”**. Да 11 лютага.
- Персанальная выстава твораў Івана Козела **“Іван Козел. Жывапіс”**. Да 18 лютага.
- Выставачны праект **“Сюзьорэ вандроўніка”**. Да 18 лютага.
- Выстава **“Моры рэальныя і выдуманыя. Беларускія літаратары на вакацыях”**. Да 18 лютага.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект **“Падарожжы Фёдара Конюхава”**. Да 2 лютага.

УНП 192545414

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫВ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯЛКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2, тэл.: 8 0212 669077 (каса)

- Сакрэтная казка **“Мой вялікі маленькі Дзядуля” (5+)**. 3 лютага ў 11.00.
- Жарт у 2 дзеях паводле беларускай народнай казкі **“Піліпка і Ведзьма” (5+)**. 4 лютага ў 11.00.
- Кранальная гісторыя без слоў у 1 дзеі **“Дзюймовачка” (3+)**. 11 лютага ў 11.00.

УНП 300001869

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: **8 017 3970163, 8 025 6677819.**

УНП 100377771

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТІДНЭВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА). Выдаецца на беларускай мове.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — рэдакцыйна-выдавешкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Рэдакцыя газеты “Культура”:

Галоўны рэдактар — КУЗНЯЦОВА Наталія Васільеўна.

Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна.

Адказны сакратар — Галіна МАЛІНУСКАЯ.

Рэдактар аддзела — Віктар ГАУРЫШ.

Аглядальнік рэдакцыі: Яўгенія ГАБЕЦ, Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЬЦЫН, Даніл ШЫКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настася ЮРКЕВІЧ.

Рэдактар літаратурны — Маўшэ ЗАЙЦАУ.

Рэдактар мастацкі — Мікалай КАСЦЮКОУ.

Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефон: 8 017 2860797. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Бухгалтэрыя: 8 017 3345735. Рэкламны адзел: 8 017 2860797.

Падпісанні індэкс: 63872, 638752, 63879. Ільготныя на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %). Камплект (газета “Культура” і часопіс “Мастацтва”): 63874, 638742 (зніжка 10 %).

Рознічны кош — па дамоўленасці.

* — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванне аўтара можа не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 01.02.2024 у 16.00. Замова № 276. Наклад 3602.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавештва «Беларускі Дом друку»”. 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 3820000007667 ад 30.04.2004.

© “Культура”, 2024.